

135.142

FO
13

D

FORSTER GYÖRGY

135142

DRÁVAPARTI
SZERELEM

30

FILLÉR

D

KIA
TERJES

DRÁVAPARTI SZERELEM

IRTA:
FORSTER GYÖRGY

41186/1942. M. E. 15.

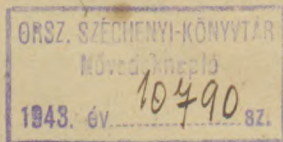
KIADJA A KÖZMŰVELŐDESI KÖNYV- ÉS HIRLAP-
TERJESZTŐ KFT., BUDAPEST, V., VISEGRÁDI-UTCA 30. SZ.

bc

Minden jog fenntartva

135142

Kiadja: Közművelődési könyv- és hírlapterjesztő kkt., Budapest,
V., Visegrádi utca 36. Telefon 49-39-54.
Felelős kiadó: Dr. Zajzon Barna.

Nyomatott: Globus Nyomdai Műintézet Rt., Budapest, VI. ker.,
Aradi utca 8. — Felelős: vitéz Margittay Antal igazgató.

M
pillan
le a n
ház h
udvar
szom
kínos
növen
jel és
gögös
bakter
A
pon a
dühhe
koppa
fejken
teres
hesseg

ELSŐ FEJEZET

Máthé doktor, a körorvos, mintha gondolkozna, pillanatokra megállt a ház előtt. Csak azután nyomta le a rozszant léckapu fakilincsét. Az új zsuppal fődött ház lustán terpeszkedett méteres falaival a hosszú udvar elején; ablakai alatt a kiskertben sárguló viola szomorkodott. Hátrább az üres istálló meg a hidas kínosan tisztára söpört előterében néhány tyúk és növendékesirke kapirgált. A kakas magasratartott fejével és kékesen csillogó farktollaival úgy állt közöttük, gögösen és gyanakodva, mint egy újonnan kinevezett baktér.

A kapu nyikorgására rötszínű kuvasz termett talpon a kút árnyékában; nyakán fakölönccel, tajtékzó dühhel ugrott az orvos felé s csak a nehéz löcsdarab koppanó ütéseire kushadt vissza. A kutyaugatásra fejkendős, feketeruhás vénasszony került elő a félméteres lécajtóval külön is elzárt konyhából. Karjaival hessegetve először a kutyát csitította.

— Csiba tel Ronda dög, hogy ez mindenkit meg-
ugatl — méltatlankodott, azután lelkendező alázattal
fordult a körorvos felé. — Teremtőm, hogy a doktor
úr... tessék csak erre... a tisztaszobába...

Az orvos azonban lassan mozdult s a konyha
szabadtűzhelyéről kiáramló hideg füstszag végleg meg-
állította a küszöbön. Odáig is csak azért ment, hogy
lássa a házat; felakasztott, száraz fűveket, gyikbőrt
és a vajakosság egyéb nyersanyagát kereste. Behő
Juliska néne konyhájában azonban csak sorbarakott
tányérok, meg rézzel pántolt lábasok hajszálpontos
rendje fogadta.

Hogy az orvos semmit sem szólt, sőt köszönni is
elfelejtett, az asszony is abbahagyta a lelkendezést.
Mélyenülő, sötét szemét lesütve gőgös, zárt és fensőbb-
séges alázattal állt az orvos előtt; pillái alól csak lopón
küldött sunyin kutató pillantásokat a napbarnított
férfi arcra.

Az orvos tudta, hogy kemény fába vágta a fejszét.
Behő Julis személyében nem csak a környék legveszé-
lyesebb „tudós asszonya“ megszámlálhatatlan apró
lélek elvetemült gyilkosa állt vele szemben, hanem egy
öngyilkos emberfajta minden konoksága, megrögzött
közvéleménye és gyógyíthatatlan makacssága is.
Nem könnyen szánta el magát az útra: de ha már itt
volt, nem akart félmunkát végezni semmi körülmé-
nyek között.

Egyenesen arra a témára tért, amiért jött.

— Találkoztam Szalay Mariskával — kezdte és
hidegfényű kék szemei élesen figyelték az asszonyt.

Az asszony szeme megrebbent.

— Marissal? — motyogta zavartan. — **Beteg szegény.** Répaszedésnél meghúzta magát.

— Most már beteg! — robbant az orvos. — **Mert beteggé tették.**

— Teremtőm! — Csapta össze ráncos kezéit az asszony. — Mit nem mond a doktor úr. Még **hogy beteggé tették** ... Ugyan ki volt az a gyalázatos.

— Maga.

— Hogy én?

A lesütött szemek hirtelen felvillantak egyenesen az orvos szemébe. Most már nyoma sem volt bennük az alázatnak; inkább valami sárga és különös gyűlölet, a konkurrens irigy csikorgása parázslott elő belőlük.

Pillanatokra csend támadt; azután az orvos előlépett, egészen az asszony elé.

— Ne káráljon Julis néne. Sokkal jobban ismerem magát és jobban tudom, hogy mi történt, mint gondolná. Ismertem már akkor is, amikor ide kerültem, de vártam, hogy tán észretérnek, ha már orvos is lesz a faluban. Ha mástól nem, a félelemtől.

— Félelemtől? Nincs nekünk mitől félni, tekintetes úr.

— Majd kiderül. Idehallgasson. Tudom, hogy a Szalay menyecskének semmi baja sem volt Csak éppen gyereket várt. A másodikat. Maga tegnap náluk ült szinte éjfélig s mára már hallom, belázasodott szegény teremtés.

— Az bizony, az. Szegény. Még, hogy lázas. Most, a legnagyobb dologidőben.

— Ne öbégasson, — az orvos a kapu felé fordult. Inkább szedje a lábát és menjen át Szalayékhoz. Mondja meg nekik, hogy én üzenem: ha lázas a beteg, akkor nagy baj van. A menyük pár óra múlva kiterítve feküdhet s ha ez bekövetkezik, tőlem ne várjanak kíméletet. Sem ők, sem maga. Maga a legkevésbé. Ajánlom hát, hogy dobja szemétre a kuruzslóüvét, míg nem késő. Mielőtt csendőrségre kerül a többiekkel együtt.

Bólintott az elképedt vénasszony felé és kilépett a kapun. A fakilincs élesen csattant a keze alatt. Szó nem hallatszott utána, csak a kulya acsarkodott fel aajtétkzó dühhel a kút mellett.

Az orvos hazafelé indult, a szövetkezet fűszer-szagú cégtáblája előtt azonban megállt. Az országút felől éppen szekér fordult be a poros főutára, a fiatal Szalay István, a beteg menyecske férje hajtotta a lovakat. Komor és kömerev arccal ült a bakon, keze keményen markolta a gyeplőt. A két fiatal vasderes felvágva, szélsébesen repítette a zörgő alkotmányt.

— Ez sem bolondul meg többet — mormogott az üzletvezető, aki éppen kilépett a boltból és rosszaló fejcsóválással bámult a korsi után.

Az orvos nem felelt. Ő tudta, hogy mi bántja a férfit, de tudta azt is, hogy hiába hajtja akármilyen eszeveszetten lovait, a családfők és vénasszonyok ítélete ellen nincs apelláta Drávafokon. Ez az ítélet pedig: hogy második gyermek nem születhet a családban, nehogy megosztódjon a reszkető kapzsisággal gyűjtött vagyon és mohó szeretettel istápoit föld.

— Min búsul doktor úr?

Jókedvű lányhang csendült meg váratlanul a háta mögött. A körorvos megfordult.

— Jónapot, Zsófi. Szalay Istvánt néztem. Beteg a felesége.

Töttös Zsófi akkor már ott állt mellette és nevetve nézett az arcába.

— Hallottam, na és azon búsul, hogy orvosi segítség nélkül akar átkelni a túlvilágra.

Az orvos meghökkenve nézett rá. A lány hangja gúnyos volt, nem érzett benne semmi részvét a tudatosan tönkretett másik nővel szemben. Pedig az arcán látszott, hogy tudja, vagy legalább is sejti, mi baja Szalaynének.

Válasz nélkül hagyta a hetyke szavakat.

— Hol van Péter? — kérdezte, csak hogy mondjon valamit?

— Vaddisznólesre ment az irtásba. Tudja, az ilyesmi fontosabb még a férfiaknak, mint a menyasszonyuk.

Elköszönt és mezítlábas cipőjében fürgén átszaladt az úton.

Az orvos elgondolkozva nézett utána. Furcsa nép; vidám, egészséges és mégis beteg és öngyilkos. Ha pedig a falu első gazdájának kisasszonylánya olyan, mint ez a Töttös Zsófi, mit lehetne várni a többitől?

MÁSODIK FEJEZET.

A nap éppen elérte az erdő öreg cser lombjainak koronáját; hosszú árnyékok nyultak el az irtás fűvén a kökörcsinek piros kelyhei fölött megcsillogott az alkonyat aranypora. A domb alatt, a lágyan lankás szántásokon túl éppen csak sejtésszerűen fénylett a Dráva ezüstszalagja s közben a falu házai, isztagjai és szérúi virítottak élénksárga, hófehér és téglapiros színeikkel.

Idébb a patak kigyózott hajladozó nád és sás tömör sátra alatt az itt-ott kiszélesedő meder partján tisztán látszottak a vad csapások. Oldalt kukoricaföld szakította meg az irtást. Az öles száraz azonban kőcson széttöredezve heverték a szikkadt föld porában, mintha vandál kéz cséphadaróval dült volna közöttük. Hátról pedig, ahol a kukoricaföld az erdővel összeért, letaposva, szecskává zúzva rothadt az egész termés.

Szalay Péter átlábolt az irtáson és lehúzódtott partra, ott, ahol a széles csapás legvilágosabban elárulta az agyaras öregúr nyomait. Csőre töltött puskáját óvatosan tette maga mellé, azután behúzódtott a szűres akác és fonnyadó földi-szeder szövevényébe. Villán, hörszijen ökölnyi fényképezőgép lógott, az vette elő; fényerősségmérő alapján eligazította az objektív zárját, beállította a távolságot, azután cigaretta sodrásba fogott a zümmögve ébredő szunyogok ellen. Keze azonban meghökkenve állt meg a levegőben.

Valahol, az irtáson túl, talán az új telepítés cse-

Jéinek szélén lövés dörrent. Valaki duplázott az alkonyathan s Szalay Pétert úgy ugratta fel a hang, mint az acélrugó.

Szitkozódva kapott a puskája után.

— Na megállj, róbsitzer! — szűrte fenyegetően a fogai között s nyugtott léptekkel megindult a parton a patak folyása ellenében.

Éppen csak keserves tekintetet vetett az elhagyott leshely és friss vaddisznónyomok felé; ma már úgysen jön erre az agyaras öregúr, a lövés alaposan elriasztotta.

A kukoricás tulsó szélén, ahol a gyérfűvű, köves legelő kezdődött és húzódott fel a dombtetőnek, hirtelen megállt. A fiatal cserjés elvadult bokrai közül éppen akkor bukkant ki az orvvadász vállas alakja.

A segédjegyző elégedetten húzódott vissza a kukoricás védelmébe.

— Kövess Horváth Ferenc. . . — dünnyögte, mint aki nem is várt mást — végre megcsiptelek.

Nyakát előrenyujtva, mozdulatlanul, mint a vadat álló vizsla, leste a kényelmes mozdulatokkal balagó embert, aki balkezében, lábát összefogva, még vonagló süldőnyulat lóbált. Vállán, már kurtára hajtva kétsővű Lancaster tusa barnállott.

Szalay Péter várt.

Tudva, hogy tíz évben egyszer esik ilyen alkalom az orvvadász leleplezésére, kint az erdőben, ahol puská áll puskával szemben, sokkal kockázatosabb a dolog; attól függ, kinek a szeme élesebb, kinek az ujja húzókolódik gyorsabban a ravasz köré. Orvvadász nem kér

és nem ad kegyelmet; iratlan törvénynek tartja, hogy a leleplező csak holtan, szétlőtt fejjel biztonságos.

Köves Horváth pedig ennél is több; nagygazda, községi előljáró és válaszmányi tagja a Takarékszövetkezetnek. Van mit veszítenie, ha más jogán tilosban fogják.

A férfi gyanútlanul közeledett a keskeny csapáson, Itt alig kartávolságnyira a kukoricás sarkától, kell letérnie a híd felé. Szalay Péter keze megmarkolta a puskát, felemelte, de azután ismét visszaejtette a lábhoz. A behajtott csövű Lancastert nézte s hirtelen keserű düh gyűlt a szájába. Ha most nem egyedül lenne küzdőképes, hanem ez a másik is, csak akkor volna értelme, hogy előlépjen rejtekéből. Hogy ő vagy Köves Gábor mindörökre elnémulna; de így . . . ?

Szalay Péter itt nőtt fel a Drávazúgban, ennek a dombos, áldott földnek a gyermeke volt, testestől, lelkestől. Tudta, hogy ahány surbankó legény felnőtt férfi és rugalmas aggastyán akad, pontosan annyi az orvvadászok száma is faluszámra mindenütt. Katonaviselt legény, lövészsinor nélkül mutatóba sem akad. Az ő apja is lőtt vadat, meg fogott hurokkal is, ha tehette, gyerekkorában. Bámész szemekkel irigyelte az idősebbek fűrészeltcsövű Manlicherét. Tudta, hogy ha illő távolságból mutatja meg magát Köves Horváthnak, az orvvadász átesz a legelőn és két óra vargabetével vált haza. Annál inkább, mert kettőhajtott puskáját amugy sem használhatja.

Hirtelen elmosolyodott.

Lábhozfett fegyverét egészen a földre eresztette és a fényképezőgép után nyult.

Köves Horváth éppen a kukoricás széléhez ért. A sárgáló levelek között néha felvillant városi szabású bricsesz nadragja.

Szalay kezében kattant a fényképezőgép, azután egyetlen mozdulattal ráhuzta a lencsére a bőrtokot, felvette fegyverét és már félrehajította maga előtt a kukoricaszárat, hogy átugorja a mesgye-barázdát, amikor balra tőle megreccsent a szár és Köves Horváth hirtelen előtte termett.

Ugy hörrentek egymásra, mint két kutya, amelyek összezsapnak, a kerítésen innen és túl. Horváth kezéből már hiányzott a süldő és a fegyver. Alkalmassint meghallotta a pillanatzár halk kattogását és elrejtette a zsákmányt egy barázdában. Hanem azért semmi jót nem ígérő képpel nvúlt a kalapja után.

— Adjon Isten a jegyző úrnak.

Hangja gúnyosan dümmögött benne volt az idősebb gazdafiú gége a földhöz hűtlenné lett úrrá csoperedett fiatalabbal szemben.

A segédjegyző kurtán bólintott.

— Magának is Horváth gazda. Mi járatban erre felé?

— Csak éppen kerülök egyet. Azután, hogy zörgést hallottam, mondok: megnézem, ki lopja itt a kukoricát.

— Derék dolog, hogy úgy vigyáz a más vagyónára.

Közben átléptek a meszebarázdán, a gazda a csapás felé fordult. De tempós mozdulatai kissé meggyorsultak és ez elég volt Szalaynak arra, hogy sietve körülnézzen a kalapja pereme alatt. De ellenkező irányban, a kukoricaföld hajlata felé.

— Hát a jegyző úr mi járatban volt. Vadászott?

Köves Horváth szokatlan bőbeszédűséggel vitte a szót. De éppen jókor, mert a segédjegyző megpillantotta, amit keresett. A kukoricás szélén, a harmadik vagy a negyedik tarlódó barázdából barna szörpamacs lógott ki alig kétujjnyira. Ott a nyúl s pár méterrel távolabb a puská.

Megállt és hólintott.

— Kerültem egvet, lőttem is vacsorára egy jó kis süldő nyulat. Azután gondoltam, megnézem még azt a vadkant, amelyik napok óta tördeli ezt a kukoricást. Láttam is a váltóhelyét, ott fent a pataknál, de valami Rébsitzer éppen akkor duplázott bele a levegőbe. Hát abbahagvtam.

— Miért? A lövés tán elriasztja a nagyvadat?

— Ugy mondják, maga talán nem ért a vadászathoz, Köves szomszéd?

— Nem igen. Magamfajta parasztnak nincs érzéke úri passzióhoz.

Szalay mosolygott. Tudta, hogy Horváth elérlette a célzást, de alkalmasint nem gondolja, hogy már a zsákmányt is megtalálta. Intett.

— Várjon csak, szomszéd, ide tettem a nyulamat, itt ne felejtseük. Drága a sörét a mai világban.

Azzal begázolt a barázdák közé s perc múlva már

a kezében volt a meglőtt nyúl teteme. Látta a puskát is, de gondosan ügyelt, hogy még a szeme se rebbenjen arra felé.

— Szép nyúl, mi?

Köves Horváth arca bíborvörösre gyulladt. Pillanatilag úgy látszott, hogy megfélemledik magáról. Fújta, mint a vadkan.

— Ez? A jegyző úré?

— Bizony, — bölintott ártatlanul Szalay. — A cserjés szélén lőttem. Ugyan ki más löhetne volna?

Köves Horváth ökölbesorult kezei lassan kiegyenesedtek. Arcáról lehúzódott a bíborszín s valami különös fakó sápadtságnak adott helyet. Futó tekintetét dobott a véres nyúl felé.

— Szép zsenge jószág. Csak túl kicsi tán. Szájkás az ilyen még, mint a hal. Könnyen megakadhat a jegyző úr torkán.

— Majd vigyázok, szomszéd.

— No Isten vele. Én még lenézek kicsit a tarlóra, ha kotrattam, köll utánanézni a bér munkánál.

— Isten áldja.

Szalay Péter állva maradt, kezében a nyúllal. Hosszan nézett Köves Horváth után, akit nagy léptekkel, gyorsan vitt az indulat. Tudta, hogy a gazda máttól kezdve halálos ellenségévé változott, de nem törődött vele.

— Egytől egyig Csák Máté liliputiban — dörögte, mialatt megindult a falu felé. — Éppen ideje, hogy közéjük üssön valaki.

HARMADIK FEJEZET.

Amint kezében a nyúllal a községháza felé ballagott a poros főutcán, szembetalálkozott a körorvossal. A napbarnított bajuszú fiatalember, alig fél éve került Drávahelyre Pécsről. Biztos kórházi állást és türehető magánpraxist hagyott faképnél az eldugott falu kedvéért. Azt mondták rá, hogy újnevelésű divat-orvos tele forradalmi szociálpolitikával — s ebben aligha nem volt is valami. Viruló egészségű fiatalasszonyt és két vasgyúró gyereket hozott a furesán árkolt szemű, sápkoros és egykés falusi menyecskék közé; harmadik gyereke már itt Drávahelyen született meg. Szalay Péterrel nem voltak éppen baráti viszonyban, de néhány „szociális“ és „forradalmi„ nézetük csodálatosan egyezett. Szítás, a főegyző például, aki annak idején helybeli gazdálányt vett feleségül, kilencven holdjával és kissé széplősre sikerült tanítólánvával személyes sértésnek vette a nő „sokgyerekes“ orvos kinevezését. kicsit futóbolondnak tartotta mindkettőjüket, sőt titokban hozzájuk számította harmadiknak Garami Sándort, a vaskezünek és szoknyavadásznak tartott szolgahírót is.

Az orvos arca szokatlanul komolynak látszott. Hosszúkat lépett és nagyokat fújt, mint akinek sístergő izgalom feszíti a mellét. Szalay csodálkozva állt meg előtte.

— Hát neked mi bajod?

Az orvos megtorpant. Ahogy vitte az indulat,

szinte meg sem ismerte a segédjegyzőt. De azután szinte robbant belőle a szó.

— Nekem? Mi bajom? Semmi. Csap éppen kidobtak. Mint egy rossz kutyát. Érted?

Szalay nem értett semmit.

— Kidobtak? Honnan?

— A nádas Szalayéktól. De Istenemre...

A segédjegyző visszahőkölt. Nádas-Szalay második unokatestvére volt az apjának, aminthogy az egyke miatt lassan már az egész falu rokonságba keveredett egymással. Szalay, Horváth, Töttös vagy Kerekes volt a község legnagyobb része, azért osztogattak a vezeték-név mellé megkülönböztető jelzőket.

Bizonytalanul kérdezte.

— Talán beteg valaki Szalayéknál?

Az orvos dühösen, kedélytelenül felnevetett.

— Beteg? Rossz kifejezés. A halálán van. . . Mégis kidobtak.

— Az öreg?

— Fenét Mariska fiatalasszony.

Visszafordult és lassan lépkedni kezdett a segédjegyzővel a községháza felé. Kissé lecsillapodva beszélt tovább.

— Vérmérgezése van. Azonnal kórházba kellene szállítani, bár attól tartok, az is későn volna.

Szalay Péter megállt. Érezte, hogy vére az arcába szökik.

— Ő hát. Már tegnapelőtt láttam, hogy kétszer is felbukkant a Szalayék házatáján. Sejtettem, hogy mesterkednek valamin, hát alkonyattal elcsiptem a

menyecs két. Jószóval nem volt nehéz kitudni belőle a Juliska néne látogatásának okát.

— A gyerek, mi? a második.

— Az a vénasszonyok összekergeltek a hátamögött, pedig a férje a védelmébe vette.

— Es Mariska?

— Szinte alig élt, annyira reszketett a félelemtől. Kínjában megvallotta, hogy két év alatt harmadszor akarnak nekiesni a boszorkányok. Elővettem az öreg Szalayt tudod, a Jánost. Rámlegyintett, hogy törődjek a magam dolgával. Mára azután a szomszédok ujságolták, hogy a fiatal nádas Szalayné igen beteg. Sejtettem, hogy mi a baj és tudtam azt is, hogy nem leszek szívesen látott vendég, mégis azt gondoltam, hogy ha már azon a szerencsétlen idő előtt másvilágra küldött gyermekek nem segíthetnek, legalább az anyját igyekszem megmenteni. Képzelheted, hogyan fogadtak. Gögösen és zárkózottan, ahogy a nemszertem koldust fogadják. Hogy semmi baja a menyecskének, csak éppen répahordásnál megemelte magát egy kicsit. Próbáltam nyílt szóval a lelkiükhöz férni. Hiszen tudod: fél év alatt ez már a második vérmérgezéssel. De beszélhettem azoknak, a konyhában úgy ült a három vénasszony, mint maga a kérlelhetetlen és mozdíthatatlan végzet. Végül is az öreg Szalay elébem állt, csendes, kemény és konok volt a hangja. Hogy ne gyanúsítsam őket semmivel, kotródja a dolgomra, vagy a gyermekeim mellé szoptatónak. Megállt a konyhaajtóban, úgy kísért szemmel a kiskapuig. Hajszál híján a kutyát is rámoszította.

— Hát a menyecske? Nem hívott? Nem vallott rájuk?

Az orvos legyintett.

— Nem vall az már, csak az Uristen ítélőszéke előtt. Pillanatra láttam csak a szoba megnyitott ajtaján keresztül. Szederjes arccal fekszik, félig már eszméletlenül, csak a láb dobja szüntelen. Szinte nem is bánom, hogy nem engedtek hozzá; az orvostudomány, úgyis kevés már a megmentéséhez.

Elhallgatott, Szalay Péter sem felelt, úgy ballagtak némán csaknem a községházáig. Ott a segédjegyző hirtelen megállt.

— Köszönöm, hogy elkísértél öregem. Hasznos séta volt, becsületszavamra mondom.

— Mit akarsz csinálni?

— Egyszerű. Eddig csak szavalni hallottam az egyke ellen de amint tetre került a sor, mindenki meghátrált. Hát pedig ez a baj, sokkal mélyebb és krónikusabb, semhogy kenetes szólamokkal segíteni lehetne rajta. Az én fajtám ez a nép, ismerem. Korbács kell ennek, nem propaganda. Nohát, most majd én következem. Olyan eszközökkel, amihez értek.

Kezet nyújtott, a nyulat az orvos markába nyomta. a nyulat nyomta a főorvos markába.

— Vidd haza öregem, pácoljátok be. Pár nap múlva majd jelentkezem kosztosnak hozzá.

Választ sem várt, berobogott a községházára. Egyenesen a telefonhoz ment és felhívta a szolgabírói

hivatalát. Azután elégedett arccal ült le a kopott és tinfaltos fróasztala mellé. Cigaretára gyújtott. Várt.

Félóra múlva bejött a kisbíró és meggyújtotta a petróleumlámpát.

— Bár azt hittem, alszik a jegyző úr — morgogta.

— Ördögöt, Kaszás. Gondolkodtam.

A kisbíró tág szemeket meresztett.

— Ugy-e . . . csakugyan? Pedig két csendőr van itt, az a parancsolatjuk, hogy jegyző rnál jelentkezzenek.

— Na végre. . . Miért nem mondta mindjárt? Küldje be őket, de gyorsan.

A két kakastollas kemény tisztelegéssel jelentkezett. Szalay ügyet sem vetett a kisbíróra, aki alán belehalt volna, ha az ajtó mellett meg huzódva nem hallgatózhat. Az őrzőjét vezetőjéhez fordult.

— Ide hallgasson, tiszthelyettes úr. Szóbeli feljelentést tettem idősebb Szalay István, a felesége, meg Bebő Julia néne ellen magzatelhajtás gyanúja miatt. Tudja, a nádas Szalayról van szó; mennyük fekszik betegen, az öreg Julis néne vájálkolta meg. Reggelre itt a hivatalos végzés, de addig is meg kell tenni mindent a fiatal menyecske érdekében.

— Igenis. De nehéz a dolog, mert amint kakastollat látnak, úgy hazudik ez a nép, mint a parancsolat.

— Ismerem őket — legyintett segédjegyző. Ezért beszéltem meg a dolgot Garami szolgabíró úrral. Ma-

guk most előállítják ide a három gyanusítottat, kihallgatják őket és felveszik az első jegyzőkönyvet. Én leszek az első hivatalos tanu. Érti?

— Parancsára

— A szolgabíró úr egyidejűleg elrendelte a fiatal Szalayné halósági orvosi megvizsgálását. Erről jut eszembe, Kaszás, lépjen csak át doktor úrhoz és mondja meg neki, hogy amint a vizsgálattal végezt, kéretem

Felállt és kezefogott a csendőrökkel.

— Induljanak, kérem. Különösen Julis nénének már régen lakat alatt kellene lennie.

A két csendőr kemény tisztelegéssel fordult ki az ajtón. Amint vállas alakjuk feltűnt az utcán, a léckerfetések mögött kíváncsi fejek hajoltak össze. Suttogás kelt szájról-szájra és a kiskapuk környéke percek alatt megnépesedett.

Szalay Péter cigarettázva ült a községházán. Tudta, hogy a keménykezű intézkedése az egész falu haragját rázúdítja. Hiszen nem volt ház — hacsak a falu szélén a pápista templomba járó zsellérek során meg a cigányputriban nem — ahová ugyanilyen joggal nem lehetett volna csendőröket küldeni.

Talán félórába telt, amíg fegyverzörgés jelezte, hogy a csendőrök visszaérkeztek. A segédjegyző felállt, a megnvülő ajtó küszöbén azonban egyedül csak a tiszthelyettes vállas alakja jelent meg.

— Itt volnánk jegyző úr, de sajnos, csak félmunkával.

Szalay felkapta a fejét.

— Mi az? Nem találták őket?

— Dehogynem, behoztuk mind a hármát. Hanem mire a doktor úr velünk együtt kiérkezett, a menyecske éppen meghalt.

Csend lett. Csak a tornácról hallatszott be az öreg Szalay sápítózó rívása és a kerítésen túlról a csendőröket kísérő falubeliek szaggatott zajongása.

Szalay Péter végigsimított a homlokán.

— Egy okkal több, hogy ne álljunk meg a megkezdett úton — mormogta. — Későre jár, kezdjünk hozzá a kihallgatáshoz.

Idegességgel nyomta le a cigarettáját a hamutartón. Talán a tizediket, amióta a balsikerű vad-disznólesről hazaérkezett. De mire a csendőrszurnyok között felbukkant idősebb Szalay István meg-görnyedt, roggyantléptű alakja, már ismét új cigarettá füstölgött a fogai között.

NEGYEDIK FEJEZET

Késő ese volt, mire a jegyzőkönyvek elkészültek. A három gyanúsított hallani sem akart a vádról, az asszonyok sírva és a hajukat tépve esküdöztek égre-pokolra, hogy Mariska répaszedésnél említe meg magát. Halála őket sújtotta leginkább. Az öreg Szalay

meg kevés szóval, tempósan tiltakozott az ellen, hogy belekeverjék az „asszonyok dolgába”.

Az orvosi vélemény azonban halomra döntött minden tiltakozást; a csendőrök őrizetbe vették a három embert és a fél falu rémült zúgása közben kísérték őket végig a csendőrlaktanyába.

Szalay szerette volna melegében kihallgattatni másodunokatestvérét, az alig kétórás özvegyembert is; ifj. Szalay István azonban még alkonyattal bevettette magát a kocsmába s mire megtalálták, már tökrészezen csuklott az asztal mellett. A kishíró hazavite és lefektette a tiszta szobába a halott mellé. Ha kijózanodik, legalább nem kell neki sokat magyarázni, hogy mi történt.

A falu zúgott. A nép apraja-nagyja a házak előtti kispadon ült és az összehajló fejek csak akkor rebbentek szét, amikor Szalay Péter dolgovégeztén hazafelé tartott. Itt-ott folytott „jóestét, adjon Isten”-fogadta, a másokor rokon mosolygásra símuló arcok azonban jórészt elfordultak tőle. Nem lehetett nem megérezni, maguk közül valónak tartják, de egyúttal árulónak is Holnaptól kezdve az uraknak kijáró gyanakvó alázatossággal süvegelik meg, a szívük, lelkük és életük azonban a mai nappal bezárul előtte.

Renegát lett, saját fajtájának árulója. Sőt ennél is több. Rokonát adta csendőrkézre. Dacos haraggal vont vállat. Otthon is felhős arccal rágtá az ételt és hogy apja, anyja sem mutatott jókedvű hajlandóságot, hamarosan kirúgta maga alól a széket.

— Hová mész? — nézett rá a pipaszár mellől az apja.

— Töttösékhez...

— Oda ugyan mehetsz. Őrzse nénéd, éppen hogy elment, amikor jöttél. Rítt a szégyentől, hogy hozzájuk jártál és mégis csúfot tettél a saját familiáddal.

Péter megállt. Szembefordult a szüleivel a gyérlángú füstös petróleumlámpával.

Forrón pattogtak száján a szavak.

— Én tettem csúfot velük? Maguk aljasították le saját magukat. Gyilkosok. Börtönben a helyük.

Csend lett. Csak a pipa szorlyogott az öreg Szalay szájában.

— Na ládd. Mi lenne a világból, ha szaporodnánk, mint a szűnyogok.

— Na úgy-úgy. Bólogatott rá az anyja. Nem paskány az ember, édes fiam, azért igazán nem kellett volna... csendőrökkel a véreidet, ki hallott már olyat?

Az anyja szipogó, halk szavai mellbevágták.

Hát még ezek is.

Mint minden egyke gazda-gyerek, akit ráadásul tanítottak is, hozzá volt szokva, hogy kimondott szava megmásíthatatlan igazság. Rövidnadrágos gimnazista kora óta nem emlékszik, hogy szülei ellenkeztek volna vele. S most mégis...

Felelni akart valami kemény, kíméletlen igazsá-

got, de aztán meggondolta magát. Kiment és dühösen besapta maga után az ajtót.

Az utcán cigarettára gyújtott, hogy kissé elpárologjon a haragja. Ugy indult Töttösék felé. Sejtette, hogy az öregeknél ott sem lesz különbség a fogadtatás. Szalay Ferenc keresztapja volt Töttös Zsófiával és a két család földje együtt százhatvan hold prima szántó. Az öregek úgy vélték, hogy azért érdemes összeházasodni a fiataloknak. De mert Szalay Péter tanult, Zsófiából is kisasszonyt neveltek a szülei. Polgárit végzett a leány, még két felsőbb leányiskolát, többre nem futotta a türelméből. Két éve élt otthon és ebből másfél azzal a tudattal telt el, hogy Szalay felesége lesz. Annál is inkább, mert nősülendő nadrágos ember mutatóban sem akadott Lrávafok házában.

A szülék — apa, anya, meg Töttösné özvegy unokanénje a félhomályos konyhában ültek. Csöves tengerit morzsolgattak frissiben, lúdtöméshez, amikor Péter rájuk köszönt.

Emberséggel fogadták, csak Töttös János képe felhősödött el.

— No Péter... hát mégis ájtóttél?

— Mégis? Miért „mégis”? A segédjegyzőben újra lobot vetett az indulat.

— Tán nem kellett, János bátyám?

S már szembe is feszült a gazdával. Harcrakészen; hát inkább az öreg pendített békülékeny hangot.

— Csak úgy mondtam. Azt hallom, sokat dolgoztál ma este.

— Sokat Merre van Zsófi?

— Ahol szokott. A lugasban.

Szalay Péter szó nélkül kifordult az ajtón. Uras ház volt a Töttöséké, magas tornáccal, annak a végében állt a hatszögletű filagória. Zsófi valami könyvből bújt. Éppen csak felnézett a lépésekre.

— Szervusz, Péter.

— Szervusz.

— Már azt hittem, nem jössz ma este.

Csókra nyújtotta száját, de olyan megszokott mozdulattal, mint egy tízéves asszony. S hogy Péter nem ült le mellé, bizalmasan a vállával dőlt hozzá. Ugy nézett fel rá, ölébe ejtett könyvvel.

— Szülém mérges rád.

— Tudom. Az enyém is. Majd megbékülnek.

Kis szünet támadt. Zsófi maga elé nézett.

— Te, Péter.

— Na?

— Én jobb szeretném, ha nem békülnének ki.

— Az öregek? — hökkent meg Péter — mert ez az eshetőség eddig eszébe sem jutott.

A lány bólintott.

— Azok. Akkor nem adnának hozzád feleségül.

— És...?

— És mégis hozzádmennék, itthagynánk a falut, Pesten lalnánk. Minden este kávéházba mennénk vacsorázni.

— Csak azért...?

Péter száján olyan kiábrándultan csúszott ki a hang, mintha hideg vízzel öntötték volna nyakán. Zsófi azonban nem vette észre, már elkapta a naiv ábrándozás.

— A juszot' úgyis ki kéne adni szülémeknek, Emeleten laknánk, nem kellene többé élvezni a trágyaszagot! Sár sem volna. Emlékszem, Pesten eső után félóra múlva már olyan tiszta az utca, mint a tenyerem.

A segédjegyző csüggedten hallgatta a gyerekes lelkesedést. Lehetséges, hogy Zsófi egyszerűen nem érti, hogy mi történik körülötte. Vagy tökéletesen részvétlen fajtája iránt. Világélelében egyedül volt, kényeztettek, szélől is óvták... csoda-e, ha magát tartja a világ közepének?

Szavakat keresett, hogy megmagyarázza a lánynak az egyke problémáját, de csak olyan szólamok jutottak eszébe, mint „népi elsovadás“, „földkérés“ és „közösségi ludat“.

Csend támadt közöttük. Csak valahol a bokrok között ciripelt harsányan egy őszi féreg. És ebbe a békés hangba sikoltott bele, mint váratlan riadó, az utca felől egy nem is emberi sikoltó hang.

— Tűz van!

A következő pillanatban végigkongott a falun a félrevert harang riasztó hangja és mindjárt utána egy nyargaló gyerek süvített végig az utcán.

— Égnek a nádas Szalayéki!

Péter csaknem feldöntötte az asztalt, amint a kijáráshoz ugrott. Az öreg Töttösék még csak a konyhaajtóig jutottak, amikor ő már az utcán nyargalt, a többi felriasztott falusi közölt a felvég felé, amerre szurokfeketén gomolygó füst-ernyő alatt lassan pirosodni kezdett az ég.

A nádas Szalay porta szérűje akkor már egyetlen lángtenger volt. Égtek a kazlak, a góré, a szin az istálló telején is játékos lángnyelvek szaladtak végig. A sötét ház a kivilágított háttér előtt olyan élesen látszott, mint egy színpadi díszlet.

Néhány idősebb gazda szemrehúzott kalappal az istálló felé rohant az állatokért, de még a kapuig nem jutottak, amikor hirtelen kivágódott a lécajtó és sötét kísértet-alak tántorgott ki rajta: nádas Szalay István, a fiatalabb.

Kezében baltát szorongatott és szétvetett lábbal nekidőlt a kapufélfénak. Haja csapzottan lógott homlokára, arcáról vér szivárgott a gallérja felé. Hörgő, artikulátlan hangon üvöltötte a közeledők felé:

— Vissza! Bűdös parasztok! Halott van a háznál! Halljátok? Halott!

Kezében a felemelt baltával szinte megmerevedett Majd hirtelen szétcsapta karjait és hahotázni kezdett. Éppen akkor, amikor a feje fölött ropogva és sístergő lánggal égni kezdett a halottasház.

ÖTÖDIK FEJEZET

— Jó estét.

— Adjon Isten, szomszéd.

Köves Horváth Ferenc megállt Töttösék kapujának kis padja előtt. Töttös Jánosnak kedvenc helye volt a kispad, ilyenkor, alkonyat után, amikor az ég pirosságát már végigönti az est tiszta kékje.

— Itt voltam a Szövetkezetben és hogy meglátam, gondoltam: megkérdezem, miként vannak.

— Jól tette. Kerüljön beljebb.

Töttös János felállt, a fiatal gazda azonban nehezen mozdult.

— Jó itt is, szomszéd. Csak éppen leülnék, mert elég volt hajnaltól vakulásig...

— Úgy bizony. Meg a tűz is... Azt hittük már, hogy ördögé a maga portája is.

Köves Horváth bólintott.

— Először magam is olyanformán voltam, de aztán sikerült a nagyponyvát ráhúzni a kazalra. Meg a vizet se sajnáltuk; még most is csurog az udvar.

— És a Szalay gyerek? Csakugyan elvitték?

— El azt, még hajnalban. Meg az öregeket is.

— Hm.

— Úgy. Cifra eset, mondhatom. A szülék bőrönben, a fiú bolondokházában.

— A menyecske meg a földben.

Elhallgattak. Köves Horváth cigarettát sodort és tempós lassúsággal rágyújtott.

— Szalay Péter okosabbat is tehetett volna — kezdte újra a beszélgetést.

Töttös rábólintott.

— Lehet.

— Így felkeverni a falut. Bepiszkítani a saját atyafiságát.

— Esküdt ember — védte jövőendő vejét Töttös kevés meggyőződéssel —, kötelessége volt.

— Az igaz, de hogy felzúgtak ellene a népek, még talán a faluban sem lesz maradása.

— Az ő dolga.

Megint csend lett. Köves Horváth tempós lassúsággal szívta a cigarettáját. Töttös a pipájával matalatott. Kurta feleletei mögött nem volt semmi ellenséges indulat; de már érezte, hogy a fiatal gazda nem véletlenül fordult erre. S ha akar valamit, kezdje ő — ez a regula.

— Kezdte is.

— Na megyek.

— Ráér, szomszéd.

— Korán kell kelni reggel. Beszaladok a városba az építészhez.

— Nocsak. Hiszen szép háza van... — hökkent meg Töttös.

Köves Horváth a nyakát csavargatta.

— Szép, szép, nem mondom, meg jó is. De messzi esik a felvégen, meg nincs benne feredő szoba se.

— Feredőszoba? — nyílt el az öreg szeme. —
Tán nincs derékszaggatása?

Köves Horváth mosolygott.

— Még nincs, de idővel megjön az is, akkor
aztán jó, ha kéznél a kád.

— Hm... Sok pénze lehet, szomszéd.

— A sokat zsákkal mérik — legyintett a másik
gőgösen. — Csak hát az a helyzet, hogy megvennem
az egykorváló Németék házát a templom mellett.

— Amit beszögeztek?

— Azt. Az eklézsia úgysem tud mit kezdeni
vele. Olcsón adják.

Töttös János szemöldöke homlokára szaladt.

— Tán nőül szomszéd, hogy így készülődik.

— Nem tudhatjuk, mit hoz a jövő, magamfajta
özvegy ember már okkal-móddal cselekszik. Bár
nem mondom... most hogy megegyeztem, a katonasággal is...

— Katonasággal? Tán nem őrmester akar lenni?

— Disznót hízlalok nekik. Egyelőre ötvenet,
később százat. A szerződés kézben, aztán az ilyesmi
jól fizet.

— Jól — hagyta rá az öreg s egyszerre melege
lett.

Már tudta, hogy Zsófi felől fúj a szél s berzenkedett meg örült is egyszerre. Mert Köves Horváth ugyan harminckét éves és özvegy, de gyermektelen és kilencven hold katasztrális áll a nevéen. Meg most

ezek a disznók... amúgy sommásan miként fogható ez egy hatvan holdas segédjegyzőhöz...

Nem árt ilyenkor egy kis biztatás, okkal-móddal.

— Aztán... körülnézett már, szomszéd?

Köves Horváth a fejét vakarta.

— Nem megy az olyan könnyen nálunk, ha csak a zseller sorra nem akar menni az ember. Meg aztán rá is érek. Nem mondom, ha akadna magamhoz való...

— Úgy a... jó dolgos, fiatal.

— Dolgos? Fenének... Akad annak cseléd, akár a reggelit is az ágyához hordatom.

— Úrnak való az, szomszéd, nem parasztnak.

— Hát hiszen magam is azt akarom. Eleget voltam paraszt harminckét évig...

Töttös lapos pillantást vetett a szomszédjára.

— Nőcsak... aztán hogy véli, szomszéd?

— Csak úgy egyszerűen. Kilencven holdam van. Nem mondom szép az, de csak föld. Hanem ha hozzájönne még vagy annyi, akkor már nem föld lenne a föld, hanem birtok. Középbirtok... A főbírónak még annyi sincs, mégis bricskán szaladgál.

— Az már igaz.

Töttös hasztalanul szipákolt füst után a pipából. Még az is kialudt a nagy izgalomban, ami hirtelenében a gallérja alá szorult.

Köves Horváth felállt.

— Azzal a disznóhízlalással azért egy kis baj van.

— Csak nem?

— Kevés az ólam, aztán építkezni sem akarnék, míg ki nem próbáltam a dologot.

— Okosan

— Gondoltam, bérelni kellene néhány ólat. Vagy társulni kéne valakivel. Tán még szomszéd úrnál is akadna hely.

— Akad, ha jól körülnézünk.

— Akkor majd hát elnézek erre a napokban. Ráérőben. Mert, hogy sürgető a dolog.

— Csak jöjjön szomszéd.

— Isten áldja.

— Isten vele

Lekezeltek. Köves Horváth még a szomszéd portáig sem ért, Töttösne már odasurrant a kiskapu padjára.

— Hallja kend... Ez meg mit akar itt nálunk?

— Nem asszony dolga.

— Jó-jó. Pedig rendes ember.

— Az

— Ér annyit, mint akár egy jegyző.

— Fogd a szád. Korai még...

— Fogom no... aztán... csakugyan?

— Úgy. Zsófi hol van?

— A lugashban. Csak a könyveket bújja.

Töttös elégedetten bólintott.

— Jól teszi. Az való neki. Ágyban fog ez reggelizni asszony korában, meg bricskán jár, mint a főbíróné...

Zsebre vágta a pipát és az asszony előtt komótosan behallagott a házba.

Köves Gábor is elégedetten húzott hazafelé. Szalayék háza előtt megállt. A segédjegyző ablakában lámpa égett a leeresztett függöny mögött.

Köves a tarkójára tolta kalapját

— No jegyző úr ... — dűnnyögte félhangosan.
— Süldőt süldőért, igaz-e?

S hogy a kutya vadul csaholni kezdett a kerítés mögött, meggyorsította lépéseit.

HATODIK FEJEZET.

Nádas Szalayékat Bebő nénével egyetemben lefartóztatta a vizsgálóbíró. Szalay Pétert és az orvost is beidézték kihallgatásra, akarva, akaratlanul látniok kellett, hogy a két asszony milyen konok kitarással hazudik, sírva, átkozódva és a haját tépve. A vizsgálóbíró a fiatal Szalayt is megpróbálta kihallgatni, a szerencsétlen ember azonban újra idegröhamot kapott és a fegyőröknek kellett lefogni és elvezetni, nehogy kárt tegyen tulajdon szüleiben.

Alkonyodott már, amikor Szalayék kocsiján hazafelé igyekeztek. Az úton, éppen aminl az országútról befordultak volna a falu felé, hirtelen lövés dörrent az érett, törésre váró kukoricásban. Látták

a torkolattűz villanását és a felszálló fehér füstöt is; a golyó alig hajszálnyira süvített el a segédjegyző kalapja mellett.

A kocsissá előléptetett béres káromkodva rántotta meg a gyeplőt. Szalay leugrott és futólépésben törtetett be a kukoricásba, várta, hogy új lövés porzik felé, de a fonnyadt levelek sűrűjéből csak menekülő lábak dobogása hallatszott. Pillanatra azonban mégis sikerült meglátnia az orvtámadókat; hárman voltak és kalapjuk jellegzetes színes pántlikája elárulta őket.

Szalay rosszkedvűen ment vissza a kocsihoz. A tetejébe még Máté doktor is szemrehányással fogadta.

— Örült vagy. Minden áron golyót akarsz a hasadba?

Vállát vonogatva mászott fel a kényelmetlen ülésbe.

— Nem tudom, nem az volna-e a legjobb megoldás. Ezek itt — úgylátszik — végkép megbolondultak.

— Tévedsz — húzta magára a takarót az orvos —, csak ezután fognak megbolondulni, ha hagyod magad. Elvégre legyökeresedett szokásra fogtál baltát, az ő felfogásuk szerint ártatlanul hurcoltattad börtönbe saját rokonaidat. Én pedig méltó segítő-társad vagyok a szemükben. Nem csoda, ha a sötétség védelme alatt ránk szántak néhány golyót.

Szalay foga megcsikordult.

— Elfelejtük, hogy itt nőttem fel köztük. Úgy ismerem valamennyit, mint a tenyeremet. Megismerem ezeket is; Szücs Miska volt a puskás, a másik kettő meg a sánta Töttös gyerek és Szücs Peti.

— Annál jobb, majd megállunk a csendöröknél.

— Sehol sem állunk meg. Megyünk haza.

— Megbolondultál? És ha holnap újra kezdik?

— Dehogy kezdik, legfeljebb folytatják. Az viszont biztos.

— Hát akkor?

A segédjegyző vállat vont.

— Csendörökkal semmire sem megyek; legfeljebb csak akkor, ha a falu összes legényeit befogatom. Tudom már hogy kell elintézni az ilyesmit.

— Igen, de hogyan?

— Bíz rád.

Több szó nem esett. Némán rázódtak végig a Fő-utcán. Szombat volt, a házak elje símára söpörve várta a vasárnapot. A kocsmából kihallatszott a rezesbanda ütemes puffogása.

Szalay felemelte fejét.

— Most már értem a lövést. Itt szívták magukba a bátorságot.

— No lám, mire jó a szüreti mulatság — húzódtott el az orvos szája.

Kezdte kihámozni magát a takaróból, mert megérkeztek az orvoslak elé. Szalay Péter hazahajtatott. Szülei szokás szerint a konyhapadkán ültek. Kukoricát morzsoltak és éppen csak fogadták a belépő

köszönését. Látszott rajtuk, hogy orrukban van a „szégyen“, lélekben a letartóztatott atyafiság pártján voltak.

Péter átöltözött s mire elkészült, anyja már megterítette számára a konyhaasztalt. Egyedül vacsorázott, kedvetlenül s fanyalogva. Aztán cigarettára gyújtott és felállt.

Anyja ránézett a padka mellől.

— A mulatságba mész?

— Eszembe sincs — csodálkozott Péter.

— Hát'sze Zsófiék ott vannak.

— Ott? Nekem nem szóltak egy szót sem.

A két öreg szeme egymásra villant, de nem feltek. Péter vállat vont és bement a szobába. De hamarosan mást gondolt; felvette a kabátját és átballagott a szövetkezet kocsijába.

A nagyterem már jócskán emelkedett volt a hangulat. Csizmás, rokolyás párok csárdásoztak; de a fiatalság tagjain jócskán akadt selyemruha és uras bricsesz nadrág is. Szalay idegenül nézte az ismerős képet. Töltések esztendők óta nem jártak a gazdakör mulatságaira. Inkább a jótékonycélú „zártkörű“ műsoros estéket kultiválták, ha már a városban nem kínálkozott Zsófi számára szórakozási alkalom.

Zsófi pedig most ugyancsak táncolt egészen elől a zenekarnál. Köves Horváth Ferenc volt a táncosa.

A segédjegyző sarkonfordult. Átment a kis terembee, ahol az öregek szórakoztak a maguk mód-

ján. Leült az öreg Töttös mellé. Keserű szájjal vette észre, hogy a többiek sietve távolnak a közeléből. Merev arcok, asztalra néző szemek fogadták.

Még Töttös sem nyúlt üres pohár után.

— Jó estét. Hallottam, hogy Zsófi itt van, hát utánuk jöttem.

— Átjöttünk.

— Szólhattak volna tegnap.

— Az igaz. De nem gondoltuk, hogy érdekel az ilyen egyszerű paraszti mulatság.

Hangja fakó volt, színtelen. Nemszeretem úrfé-léssel szokott így beszélni a falusi ember, ha már el nem kerülheti.

Szalay Péternek arcába szökött a vér.

— Mondja, János bátyám, mi van magukkal?

— Veliünk-e? — nyílt el a gazda szeme. Semmi. Mi volna? Zsófiika unatkozott, hát elhoztuk ide. Ide való. Talál itt magához való legényt eleget.

Ez nyílt beszéd volt. Sokkal nyiltabb, mint a falusi illem megenged. Beillett kidobásnak is.

Szalay Péter vérvörös arccal emelkedett fel.

— Értem .. és mindezt azért, mert sajnálom, hogy magvaszakad a fajtámnak. Hogy lassan kiürül a falu. Hogy évről-évre több ház ajtaját kell le-szögezni.

Felemelte a fejét és körülnézett a megkövült arcokon

— Hát jó, ha maguk vállalják a haragot, vál-

Ismerem én is. Ami pedig Zsófiát illeti, tőle én fogom megkérdezni a véleményét.

Sarkonfordult és faképnél hagyta az öregot, a kultúrház előterében azonban hirtelen szembetalálta magát Szücs Miskával és két társával. A legények ünneplőjén vastagon fehérlelt a por; látszott rajtuk, hogy hatalmas kerülővel csak most érkeztek vissza a kirándulásról.

A segédjegyző odalépet hozzájuk.

— Idehallgass, Szücs Miska... ha még egyszer puskát veszel a kezébe, azt ajánlom, jobban célozz, mint délután. Mert ha én kétmarokra kaplak, elbúcsúzhatsz az írhádtól örökre.

Akaratlanul is hangosabban beszélt, mint akarta. Az ügyeletes csendőr, aki a bicskázások miatt egyetlen drávafoki mulatságról sem hiányozhatott, meghallotta, odalépett a megrökönyödött csoporthoz.

— Mi mond a jegyző úr? Történt valami?

Szalay elhárítóan intett.

— Semmi. Jó éjszakát.

Elindult, de még a kapuig sem ért, a tisztihelyettes utólérté.

— Ne menjen egyedül, jegyző úr. Ezek itt nagyon felberzenkedtek a letartóztatás miatt, azután most sincs itt néhány híres verekedő. Még valami baja eshet.

A segédjegyző érezte, hogy a sötétségben a hajtővéig elvörösödik.

— Képzeld, tiszt helyettes úr. Ami pedig a verkedőket illeti, nyugodtan rábízhatja őket. Jó éjszakát

Betette maga mögött a kaput és nekivágott a holdvilágtalan éjszakának.

Már csaknem hazaért, mikor a vastag süppedő porban csikorgó csizmák tompa recsegése ütötte meg a fülét. Néhány kő süvített el a füle mellett és koppanva vágódott a palánknak. Szemben csörrenve zúzódtott be az egyik ház utcai ablaka. Valaki folytattan felpisszegett a sötétségben.

— Kerítsd, hé! Vigyázz ugrik! Az anyja!...

Szalay Péter nem volt gyáva; de itt ebben a pilanatban megérezte, hogy hajszálon múlik az élete. A beborozott legény ritkán támad orvul és sötétségben; s ha megteszi, akkor a csendőrkéztől akar jóelőre megszabadulni.

Vaktában előreugrott és berúgta a kiskaput. Az istálló felől apja álmos hangját hallotta.

— Te vagy Péter?

— Én... — dörmögte fuldokolva és berohant a szobájába a vadászfegyverért.

A küszöbön azonban megállt. Első dühének csilapulásával fanvar émelvű fogta el.

— Vesszetek meg! — gondolta és letette a puskát.

Végighevert az ágyán és gondolattalanul bámulta a vaksötét parasztszobát.

HETEDIK FEJEZET

Másnap az ünnep ellenére korán reggel bement a községházára, hogy néhány elmaradt aktát elintézzon. Legnagyobb meglepetésére egyszer csak váratlanul beállított a községházára Garami Sándor a főszolgabíró. Egyenesen Szalay Pétert kereste.

— Mondja csak Szalay úr, nem váltott ki különösebb közhangulatot maga ellen az a három letartóztatás?

A segédjegyző elhúzta a száját.

— Az a kérdés, hogy mit nevezünk „különösebb közhangulatnak...” — mondta vállát vonva. — Részemről cseppet sem csodálkozom azon, hogy le akarnak löni és agyon akarnak verni.

Garami bólintott.

— Sejtettem. De az ilyesminél van még kellemetlenebb dolog.

— Hogy felgyújtják az asztagunkat? Állok elébe még hozzá puskával.

A főbíró legyintett.

— Eh! Az ilyen hepciáskodásnak magam sem tulajdonítok nagyobb jelentőséget. Hanem valaki feljelentést küldött maga ellen.

Szalay szeme kerekrenyült.

— Ellenem? Ugyan miért?

— Szabálytalan adókezelés miatt. Tudom, hogy aljasság az egész, a feljelentés is névtelen, de sajnos a vizsgálatot azért kénytelen vagyok lefolytatni.

— Kérem parancsoljon. Kezdhethük?

A főbíró cigaretára gyújtott. Szemében mosolygás bujkált.

— Csak lassan a testtel. Ha most, úgy amint szeretném, tessék-lássék lefolytatnék egy vizsgálatot, az egész falu azt sullogná, hogy összebeszéltünk úri összetartásból s az egész vizsgálat nem ér semmit.

Szalay érezte, hogy elsápad.

— Csak nem akar felfüggeszteni, főbíró úr?

— Eszembe sincs. Hanem maga fog szabadságot kérni és esetleg elutazik néhány napra.

Várakozóan nézett a fiatalemberre.

Szalay felállt.

— Ahogy gondolja, főbíró úr. Majd kimegyek az uradalomba vadászni. Három napig a híreimet sem hallják.

— Tudtam, hogy megértjük egymást — mosolygott a főszolgabíró — És ne feledje, minél keményebbnek látják, annál több kilátása van a sikerre. Nem rossz nép ez, de maga is kemény, mint a kő; annak, aki vezetni akarja őket, szikráznia kell, mint a kovakőnek.

Kezet nyujtott. Szalay Péter kivette a zsebéből a kulcsait, vette a kalapját és elment.

Bármennyire igyekezett is nyugodtan maradni, az esemény túlságosan felkavarta. Sűrű elszánás felhőzött benne; nem fog félúton megállni: vagy a falu hajlik az ép ész szavára, vagy — valóban legokosabb, ha keresztüllövik

Egyenesen a Töttös-porta felé tartott; azt hitte, hogy a szokallanul korai órában egyedül találja Zsófit. A leány azonban anyja társaságában zöldbabot tisztogatott téhre, míg Töttös, valamivel távolabb a kert gyümölcsfái között babrált. Ünneplőben voltak; az éjszakai fennmaradás után azonban aligha készülhetek templomba.

A segédjegyző megpillantására Töttös is az aszszonyokhoz lépett.

— Mi jártában vagy Péter?...

— Zsófikával szeretnék beszélni — négy szem között.

Töttös összevonta a homlokát.

— Oszt miről jó az?

A segédjegyző nagyot nyelt. Megállt szétvetett lábakkal a gazdával szemben.

— Idehallgasson, János bátyám. Maguk most, az egész falu, fújnak rám, amiért börtönbe juttattam három gyilkost. Hogy jól tettem, tudom: de tudom azt is, hogy hasonló bűnért akár az egész falut le lehetne csukni.

— Te is egyke vagy...

— Elég baj. Tegnap rámlotték s ha találnak, apámék most üthetnék dobra a földet.

— Rádlotték?

Zsófi száján szaladt ki az ijedt kérdés. Töttös szemének szokatlan vad pillantása azonban elnémította a leányt.

— Ebben a kérdésben nem engedek — emelkedett

Péter hangja —, amíg itt vagvok és amíg mozogni tudok Bebők nénéhez hasonló vénasszonyok nem fognak garázdálkodni ebben a faluban. S miután ezt megmondtam, szeretném tudni, mi a szándékuk Zsófival?

— Ezt akartad tőle négyszemközt megkérdezni?
Szalay Péter a fejét rázta.

— Nem. Tudom jól, miért vitték tegnap a mulatóságba. Láttam táncolni Köves Horváth-al. Azt is tudom, hogy Horváth másik megyeszomszéd a Töttös föld mellett. Sejttem, hogy úgy vélekednek: akár jobbról, akár balról szaporodik a birtok, fő, hogy szaporodjon.

— S ha úgy van?

— Maguknak talán mindegy, Zsófinak aligha.

— Biztos?

— Szent meggyőződésem.

Az öreg Töttös a leányához fordult.

— Na, Zsófi, mit szólna hozzá?

Csend lett. A lugasban tisztán hallani lehetett a szőlőlevelek között pákosztoskodó darazsak zümmögését.

Zsófi az asztalt nézte.

Arca tüzesen végett, szája vonáglott, de aztán hirtelen felszegte a fejét.

— Az éjjel megértettük egymást Köves Horváth! — mondta olyan nyugodtan, hogy szinte roppant a szava.

Péter megtántorodott.

— Hazudsz! — robbant belőle a szó — Vagy apád kényszerített...

A leány felállt. Ahogy most szembefordult Péterrel, szemében ugyanolyan konok, különös láng villant, mint az apjában.

— Engem nem lehet kényszeríteni. Se apámnak, sem neked. Nem leszek olyan emberé, akire az utcán mutogat a falu...

— Zsófi!

— Eh, hagyj! Ha neked baj az egy gyerek, eredj a zsellér-sorra, ott kaphatsz asszonyt, amennyi kell. Meg gyereket is, akár tucátjával. Én nem állok melled, hogy holnap még engem is feljelents!

Elfordult.

A segédjegyző némán állt. Azután lassú mozdulattal a tárcájához nyúlt.

Igy is jól van — mondta csendes hangon. — A magatartásomon ez sem fog változtatni. És biztos lehetsz benne, hogy ha kell, téged is feljelentlek, Zsófi.

Kis papírlapot húzott elő a tárcájából.

— A' multkor — mondta — orvvadászaton kap-

am Köves Horváthot. Lelehettem volna, de inkább csak lefényképeztem. Itt a kép, még nem adtam oda a csendőröknek. Ez az eljegyzési ajándékom, megmondhatjátok neki. Azért adom, nehogy börtönbe töltsen a mézesheteit.

Megbillentette a kalapját és sarkonfordult.

Éppen akkor, amikor a kert felől a Dráva irányából zúrzavaros láрма és fülsértő sikoltás hangzott fel.

NYOLCADIK FEJEZET.

A kavargásban csak szófoszlányokat lehetett megérteni.

- Fiam! ...
- Kötelet! ... Csáklyát! ...
- Gyorsan ... elmerülnek ...
- Úristen segíts! ...

A lugasban levő társaság megkövülten nézett egymásra. Csak hosszú másodpercek múlva sikoltott fel Zsófi.

- Köves Horváthék! A Dráva-szigetre mentek!
- Hej!

Töttös torkából idegenszerű, rekedt hangon tört ki a rémület. Ösztönszerűen lódult az istálló felé a

kötélért. Péter azonban akkor már elhúzott mellette.

Vadul tiportá a konyhakert káposztafejeit, úgy, vágatott toronyirányt a folyópart felé. Már akkor sejtette, mi történt. A falu fiatalságának szokása volt, hogy multság után, amikor a gazdakör helyiségéből már kisöpörték őket, borral megrakodva ladikon átkeltek a községgel szemben lévő Dráva-szigetre. Néhány cigányt is vittek magukkal s ilyenkor a falu népének rendes szórakozása volt, hogy a folyópartra gyűlve bámulta a fiatalság fickándozását.

Ez történhetett most is.

A part valóban népesnek bizonyult. A magaa töltésen tucátjával szaladgáltak a színesviganós leányok, fejkötős menyecskék. Néhány surbanó legény is akadt köztük, azok csapták a legnagyobb zajt. S innen, a töltés aljáról már tisztán lehetett hallani azt is, hogy a vízben fuldoklók hörögnek s elkeseredett küzdelem folyik a menekülésért.

Szalay lihegve ért a töltésre.

Valamivel fölötté, a sziget alsó partjánál jókora felfordult ladikot himbált a víz. Mellette, körülötte sötét pontok, amekyek hol feltűntek, hol elmerültek a hullámokban. A meder térségét kétségbeesett hangok töltötték be. Amennyire megállapíthatta, legalább tízen küzködtek a sebessodrú folyóval

Nem volt nehéz megállapítani, hogy a kötél, megcsáklya keveset segít. Hirtelen körülnézett. Egyetlen csónak volt csak a közelben, egy halászgató cigány rozzant lélekvesztője.

Szalay Péter nem gondolkozott. Lerohant a töltés oldalán és beugrott a kísértetiesen ingó alkotmányba. A következő pillanatban már erélyes evezőcsapásokkal húzott a szerencsétlenség színhelye felé.

Drávafok temetett.

A templom elé rakott Szent Mihály lovakon nyolc koporsó sorakozott egymás mellé. Nyolc fiatal, helyrehozhatatlan élet feküdt kikészítve az utolsó útra.

Szalay Péter minderről semmit sem tudott.

Éppen csak feleszmélve, negyvenfokos lázrohama között figyelte a harangszót, amelynek értelme nem jutott el az agyvelejéig. Arra sem emlékezett, hogy rozzant lélekvesztőjén három legényt húzott ki a hullámok közül s hogy kint a parton elsőnek Köves Horváth csurom vizes alkját pillantotta meg.

Csak azt tudta, hogy az utolsó legény, akit üstökön ragadott, vad és kétségbeesetten szilaj mozdulattal hurkolta át a karjait s az ingó csónakról ő maga is belezuhant a vízbe. Ez a legény Szücs Miska volt.

Nyílt az ajtó. Az édesanyja jött be, megigazította a párnáját és föléhajolt.

— Egy kis levest megengedett az orvos. Nem ennél, fiam: Megrázta a fejét.

— Nem kell.

— Az öreg Szücs itt volt... Utánad érdeklődött.

— Jól van. Mi történt Miskával?...

— Hát nem tudod? Csákánnyal húztak ki mindkettőtöket...

— És... akik ottmaradtak?...

— Ne is kérdezd...

Péter megmozdult...

— A ruhámat... látni akarom őket.

Keze meredten megállt a levegőben.

Az ajót nyílt s nyílásában Zsófi alakja bukkant fel. Kezében a beteglátogatás elengedhetetlen kelléke: szalvétába takart lábas, tyúklevessel.

— Zsófi...

A lány lassan sompolygott közelebb.

— Eljöttem, Péter... mondta csendesen a lábast letette az ágy mellé.

Az öregasszony lassan felállt és kiment. Zsófi leült.

Hallgattak.

Zsófi keze csendesen rákapcsolódott Péter lesoványodott öklére.

— Haragszol, Péter?...

— Nem. Nem haragszom.

Nagyot nyelt. A harangszóra figyelt, amely vészesen és komoran ebben a pillanatban kezdte elbúcsúztatni a halottakat.

Péter szeme az ablakra tévedt.

— Majd, ha felkelek, meglátjuk, mi lesz... morgogta, mintha semmi sem történt volna. — Mindent ki lehet bírni, Zsófi... és a halált is le lehet győzni... ha nagyon akarja az ember...

VÉGE.

0e

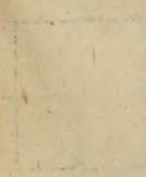
e<

ze

re

nt

a

Forgalomba hozza :

LENNERT JÁNOS

lapterjesztő vállalata

Miniszterelnöki engedély száma : 41.186/1942

